

# शाप्ताहिक नगारा

ISSN 2278-3954 Saptahik Nagara

श्री. \_\_\_\_\_

पत्ता \_\_\_\_\_

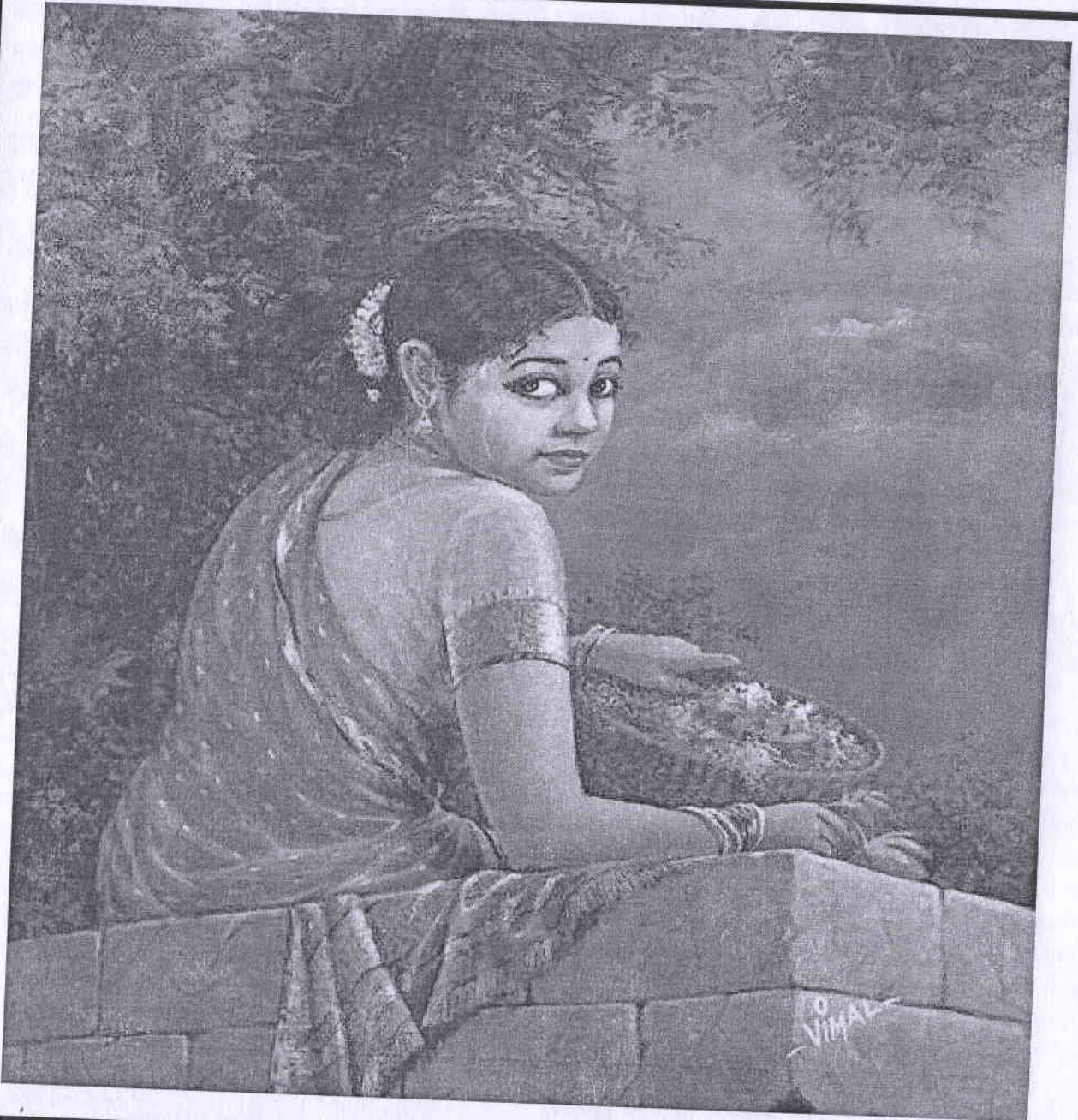
संस्थापक संपादक : दलितमित्र स्व. गोविंदराव गोरवाडकर

R.N.I. No. 16746/67 पोष्टाचा परवाना क्र. एम.जी.एन.३९/२०१८-२०२०

वरील पत्त्यावर अंक न पोहोचल्यास परत पाठविण्याचा  
पत्ता : मा. संपादक सा. नगारा, ८५२, गोरवाडकर  
वाडा, मालेगांव कॅम्प (नाशिक)

**NAGARA WEEKLY**

\* मंगळवार दि. २० ऑगस्ट २०१९



संस्थापक संपादक

दलितमित्र

स्व.गोविंदराव गोरवाडकर

मुख्य मानद संपादक

डॉ. विनोद गोरवाडकर

संपादक

सौ. सोनाली विनोद

गोरवाडकर

कार्यकारी संपादक

मुरलीधर जोशी



दूरध्वनी: ०२५५४-२५२८७३

भ्रमणभाष: ९४२३४७७२७३

९४२१३७३८७३



वर्ष ५३ वे

अंक ०२



दि. २० ऑगस्ट २०१९

ते दि. २७ ऑगस्ट २०१९



किरकोळ अंक रु.३/-

वार्षिक वर्गणी रु.३००/-

नगारा बीकली हे पत्र मुद्रक, प्रकाशक व मालक सौ. सोनाली विनोद गोरवाडकर यांनी जयंत प्रिंटिंग प्रेस, ८५२, मालेगांव कॅम्प, ४२३१०५ जि.नाशिक (महाराष्ट्र) येथे छापून ८५२, मालेगांव कॅम्प, ४२३१०५, जि. नाशिक (महाराष्ट्र) येथून प्रकाशित केले. संपादक - सौ. सोनाली विनोद गोरवाडकर  
फोन : (०२५५४) २५२८७३  
nagaraweekly@gmail.com  
या अंकात प्रसिध्द झालेल्या मजकूराशी संपादक/प्रकाशक सहमत असतीलच असे नाही. वादविवाद मालेगांव न्यायक्षेत्र



संपादकीय

क्रोडाला लगाम घालण्यासाठी  
मौनाइतका उत्तम उपाय नाही.

## विस्मृतीची भीती

सर्वसामान्यांना एक सल नेहमीच टोचत असते, ती म्हणजे आपल्याला लोक किती चटकन विसरून जातात. आपण लोकांच्या विस्मृतीत जाण्याचे भय सर्वांनाच वाटत असते. फक्त युगपुरुषांना ते भय नाही, म्हणजे छत्रपती शिवाजी महाराज, राष्ट्रपिता महात्मा गांधी, भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर वगैरे विभूती. परंतु आपल्याला जी माणसे खूप उंचीची, मोठी वाटतात, ती सुद्धा जनमानसांच्या पटलावरून अलगदपणे लुप्त होतांना दिसतात. उदाहरणच घायचे झाले तर माजी पंतप्रधान अटलबिहारी वाजपेयी यांचे देता येईल. जयप्रकाश नारायण १९७५ साली तत्कालीन पंतप्रधान श्रीमती इंदिरा गांधीच्या धोरणाविरुद्ध उभे ठाकले आणि एका देशव्यापी आंदोलनाला सुरुवात झाली. त्यामुळे त्यावेळेसची एक घोषणा होती, 'अंधेरे में एक प्रकाश, जयप्रकाश, जयप्रकाश!' त्याच काळात एकदा शिवसेनाप्रमुख बाळासाहेब ठाकरेंनी एका सभेत म्हटलं होतं, 'जनसंघात एक अटलजी, बाकी सर्व शटलजी' हे येथे विषद करायचं कारण एवढंच की अटलजी त्याकाळी एवढे लोकप्रिय होते. आज भारतीय जनता पक्षाच्या किती पोस्टरवर त्यांचा फोटो दिसतो? सध्या अटलजी कुठे आहेत? कोण आठवण काढते त्यांची? आज भाजपच्या पोस्टरवर एकच प्रमुख चेहरा असतो आणि गजर असतो, मोदी मोदी मोदी!

पण राजकारणात तरी फक्त फॅन्स, पाठीराखे नावाचा प्रकार असतो. त्यामुळे काही काळ तरी नावाचा गजर राहतो. काही वेळा एखाद्या राजकीय व्यक्तीची आठवण ही एखाद्या समूहाची, जातीची गरज बनते, त्यावेळी त्या व्यक्तीच्या मृत्युनंतरही त्यांचा जयघोष सुरु ठेवला जातो. पण आजच्या आधुनिक जगात स्मृती ही भयंकर क्षणभंगूर ठरते. जग इतकं कृतघ्न असतं की, एकेकाळी आपापल्या क्षेत्रात कर्तृत्वाची शिखरे पादाक्रांत करणाऱ्या उचुंग व्यक्तीमत्वांची पुसटशी आठवणही ठेवली जात नाही. पण हा मनुष्यस्वभाव आहे आणि हे विस्मृतीत जाणं आपल्या आयुष्याला प्राप्त झालेल्या प्रचंड वेगाचं द्योतक आहे. त्यात ब्रिटीश माणसाप्रमाणे इतिहास जपून ठेवण्यात आपल्याला स्वारस्य नाही. आपल्या इतिहासाची जाण म्हणजे गरज पडली की विकीपिडीया धुंडाळणं.

पूर्वी मनोरंजनाची साधने मर्यादित होती आणि त्यातून उपलब्ध होणारा डेटा खूप मेहनतीने जतन व्हायचा. सिनेमा, नाटक, पुस्तक, रेडियो आणि काही शहरातच उपलब्ध असणारा बाळबोध टी.व्ही. आज छोट्याशा स्मार्टफोनमध्ये माहितीचा प्रचंड खजीना खच्चून भरलेला असतो. आजच्या टी.व्हीवर सातत्याने नवीनवी माणसे प्रकाशझोतात येतात. याचा वेग एवढा आहे की प्रकाशझोताबाहेरची गोष्ट विसरली जाते. वाढलेला वेग या पिढीला मागचा विचार करायला वेळच देत नाही. त्यामुळे बऱ्याच गोष्टी पटापट आउटडेटेड होतात. पु.ल.देशपांडेंनी एकदा लिहीलं होतं की, तुकारामाची गाथा दरवर्षी वाजत गाजत पंढरीला जाते. अजून काही वर्षांनी आमची पुस्तकं लायब्ररीतून कुणाच्या घरी गेली तरी मिळवलं! अगदी खरंच! पु.लं.ची पुस्तके अजूनही वाचली जातात हे खरे असले तरी एकेकाळी गाजलेल्या ना.सी. फडके, बाबुराव अर्नाळकर, र.वा.दिघे, गंगाधर गाडगीळ पु.भा.भावे, चंद्रकांत काकोडकर आणि अन्य साहित्यकारांच्या पुस्तकांचे वाचक त्या काळापेक्षा तुलनेने खूपच कमी झालेले आहेत. पूर्वीची मराठीतील 'बेस्ट सेलर्स' पुस्तके आज चाळीशीच्या आत असणाऱ्या अनेकांना माहिती असण्याची शक्यता जरा धूसरच आहे. इंग्रजी माध्यमातून शिक्षण आता फार मोठ्या प्रमाणात होत असूनही मराठी पुस्तकप्रेमी आजही आहेत ही कौतुकाची बाब असली तरी वैचारिक साहित्याची लोकप्रियता तितकीशी उरलेली नाही हे आजचे वास्तव आहे. आता सर्वसामान्य ज्ञान देणारी आणि सामान्य आयुष्यात उपयुक्त ठरणारी पुस्तकं जास्त खपतात. पूर्वी तरुणांच्या चर्चा ललित साहित्याबाबत असत, वैचारिक पुस्तकांतून लाभलेले ज्ञान तरुणांच्या वादविवादांला रसद पुरवित असत. ज्या नरहर कुरुंदकरांच्या 'जागर, शिवराय, धार आणि काठ' यासारख्या पुस्तकांनी त्यावेळच्या अनेक तरुणांना त्यांची राजकीय आणि वैचारिक दिशा ठरवायला मदत केली, ते कुरुंदकर सध्याच्या दोन पिढ्यांना ठाऊक नाही ही वस्तुस्थिती आहे. राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाची बाजू हिरीरीने मांडणाऱ्यांपैकी अनेकांना शामाप्रसाद मुखर्जीचं कार्य ठाऊक नसतं. अनेक आयआयटी मधून शिकलेल्या, एम.बी.ए., सी.ए.

(विस्मृतीची भीती पान १५ वर)



## आप्या

॥ मुक्तक ॥

प्रा.सुरेश भिलकोटकर

मो. : ९४२१६०९४३७

(लेखक मुक्त विद्यापीठात  
प्राध्यापक आहेत.)

“कारेऽऽ भीमाऽऽ...कथा शेरे तू.. इनी धन्ना मारु... या पोऱ्याले चपाटाच नाही कामस्ना...निसता थंडा गोळानागत कामे करंस हाऊ...कथा दडपायना कांजून हाऊ पोऱ्या...भीम्याऽऽभीम्या वंऽऽ... सरा गावनं दूध जमा करी ल्हयनू मी...तरी याना पत्ता नाही...काय करवा भो याले... यान्हा हातापाय चटंचटं चालतंस नही...”

दिवसातून किमान दोन तीन वेळा हिवऱ्याकडची खळवाडी दुमदुमून टाकणारी अर्जुनआप्याची आरोळी आज सकाळी जरा लवकरच घुमली. जेवढ्या पोटतिडकीने आप्याची हाक आली तितक्याच तत्परतेने भीमाने नेहमीप्रमाणे होकारा दिला.

“हाऽऽ...आप्याऽऽ...मी आथा शेऽऽ...भुरी म्हैस पासानी ऱ्यायनूऽऽ... ”

“आरे...तुले साऱ्या म्हशीनी ढेप काढाले सांग व्हतं नाऽऽ... दुधऱ्या कॅनी इसळाले सांग्या व्हत्यातऽऽ...अन् ढोरेस्न शेण भरीसन उखल्ल्यावर टाकं काऽऽ...म्हशी नि बैलेस्ले पाणी दखाडं नही कारे तू आजूनऽऽ...? कालदिनपशीन गाडाले वंगण देवाले सांगी ऱ्यायनू...पण या पोऱ्यानं काय जमत नाही भोऽऽ... यानं कसामाचं चित्त नाही...आजून चारा खांडानाबी बाकी दखावस माले.... ते जाफली म्हैसनं भोत तुले जागना जागी ठेवाले सांगेल व्हत नारे... अन् आज बैलेस्ले पऱ्या मारणारा येणार शे, हाई तुन्हा डोकाम्हा शे का..? माय भैजू...कार करवा भो पोऱ्याले....लोकेस्ना पोरे कसा दणंदणं कामे आवरतंस...याले कोन्हा हेवच नही....’आप्या.

“मी आथा शे ना आप्या...तूच सांगं व्हतंना एकेक म्हैस पासाडीनस पिळाले...”भिमा.

“आरे, पण आते दूधगाडी येवानी वेळ व्हयी चालनी...माले निघनं पडी ना आते. तुन्हा मागे लागीसंन ढालम ढिसक्या नही ना करता येणार माले...तू दणदणत नही रे भो...” आप्या.

“आवंऽऽ...त्यांनी ढोरस्ले पानी दिखाडी दिधं ना...सर शेण टाकी वना... चारा खांडी काढा...नि रची बी दिधा...सऱ्या कॅनी धुईचुई जागावर ठी दिध्यात...आनं गाडाले ते त्यानी रातलेच वंगन दी दिधं.. व्हतं....आते म्हशी दउर्ससनं भोते जागावर ठेवात. का मंग बैलेस्ले पऱ्या मारानं काम तवढं बागी ऱ्याई...ते बी करी ना तो’ ल्हानूमाय म्हणाली.

“हावना...भलता पराक्रम करी टाका त्यानी... उपकारच कयात मनावर....तू बी उकाव लवकर...सैपाक झाया का तुन्हा.... पडजीना माणसे सांगेल शेतसं वावरमा आज...मी दूध दिसनी तथान् तथा वावरात इसू....उकाव तू बी चपाटा मार...”आप्या

आप्याची ही कामाची आणि काम करून घेण्याची नियमित पद्धत. स्वतः रिकामा राहणार नाही नि घरातल्यांनाही सतत कामात व्यस्त ठेवणारा आमचा आप्या. गावात कधी कोणाच्या अध्यात मध्यात पडणे आप्याला आयुष्यभर माहीत नाही. गावात पारावर नि चावडीवर आप्या कधी गप्पा हाणतांना दिसला नाही. कधी एखाद्या कुचाळी ओट्यावर गोंसिप करीत बसला नाही. रस्त्याने कोणी दोघे बोलत असले, तर व्यत्यय कधी आणणार नाही. आणलेच तर कामापुरते बोलून आप्या रस्ता धरणार...

आप्याने आयुष्यभर दूध संकलनाचे काम केले. पहाटे चार वाजता सर्वात आधी उठणारा आप्या शेजारच्या गावी दूध पोचवून रात्री उशिरा

परतणार...आणि सारे गाव झोपल्यावर अंधरुण शोधणार....अशा व्यस्त दिनक्रामामुळे आप्या कुठे गावी गेला...नि मुक्कामी थांबला, असे कोणालाही आठवत नाही. बाहेरगावी गेलाच तर केवळ सकाळी दहा ते दुपारी चार या वेळेत. सकाळचे पाच ते नऊ आणि संध्याकाळचे पाच ते नऊ ही वेळ वर्षोनुवर्षे केवळ व्यवसायासाठी दिली. आयुष्यभर शेती, दूध व्यवसाय,सायकल यांना वाहून घेतलेले.

गावातल्या इतरांसारखा आप्यांचाही मुख्य व्यवसाय शेतीच...पण आप्याची शेती इतरापेक्षा खचितच वेगळी. गावातली शेतकरी मंडळी मशागतीला सुरुवात करणार, त्यावेळी आप्याच्या शेतीची मशागत संपून पुढची कामे सुरु झालेली असणार. शेतात खत टाकले की खतात माती टाकली एवढी जबरदस्त शेणखताची मात्रा आप्या काळ्या आईला देणार....आप्याचे कामांचे नियोजन इतके चपखल की सारी कामे वेळीच होणार... मौजमजा आणि इतर परंपरागत कार्यक्रमांना त्यात दुष्यम स्थान...यांमुळे आप्यांची पेरणी...कोळपणी...निंदणी....कापणी...वाहनी...मळणी... काढणी...सारेच आगात! यामुळे उत्पन्न मुबलक आणि दर्जेदार असण्याची गावातला वेडाही खात्री देणार!

आप्या आयुष्यभर माळकरी...कधी दारुला शिवला नाही...पिणाऱ्यांना ‘तू मोठ्या बापाचा म्हणत’ शेषन्नास नव्हे तर हजारो हात लांब राहिला. शेती उत्पन्न चांगले...त्याला व्यवसायाची जोड असल्याने घरात आणि खिशात पैसे असूनही आप्याने कधी त्याचा दर्प सामोरच्याला येवू दिला नाही. कमविलेले पैसे आणि उन्नती कधीही त्याच्या आणि मुलांच्या चेहऱ्यावर नि कपड्यांवरून ओसंडतांना दिसली नाही. आप्याची नजर सतत जमिनीवर...उचलली तर ती समोरच्या रस्त्यावर...आणि फक्त कामावर....! डोळ्यात आणि चेहऱ्यावर सात्विक भाव आणि मनात काम करण्याची उर्मी वर्षोनुवर्षे कशी जोपासली ते आप्याच जाणे!

आप्याची कामाची पद्धत वेगळी आणि वैशिष्ट्यपूर्ण...सोबत असणाऱ्या प्रत्येकाला बिझी ठेवणारी...बरं हे सारं करतांना आप्या कोणावर प्रचंड रागावला...कोणाला कधी झापले... असे कधीही झाले नाही. पण सतत मागे लागत राहणे....कामाची मोठी यादी तयार ठेवणे...ती पूर्ण करण्यासाठी सतत पाठपुरावा करणे...झालेली कामे मागे टाकत यादीत नवीन कामांची भर घालत राहणे...मारुतीच्या शेषटासारखी यादी वाढवत राहणे....ही आप्याची कामाची पद्धत. असा कामाचा ढीग उभा करून ठेवण्याची आप्याची पद्धत म्हणजे खासच. आणि सारखं मागे लागून फॉलोअप घेण्याची पद्धतही एखाद्या मोठ्या कंपनीच्या ‘सीईओ’ला साजवेल अशी...

ही पद्धत, हे संस्कार, संस्कृती आप्याने मुलांमध्ये रुजवली...विशेष म्हणजे मुलांना वेळीच वाकवले...नेमके संस्कार केले...योग्य शेष दिला...मडके बनवितांना ते ओले असते तोवर त्याला आकार देता येतो...ते वाळायला सुरुवात झाल्यावर आकार देण्याचा प्रयत्न केला तर हमखास तडे पडतात. पक्क झाल्यावर मडक्याला, त्याच्या काठांना आकार देण्याचा प्रयत्न केला तर त्याला टिचऱ्या पडतात किंवा ते फुटते. मुलांचेही तसेच असते. नेमक्या वयात योग्य संस्कार आवश्यक असतात. मुले मोठी झाल्यावर अन् वेळ निघून

(आप्या पान १४ वर)



महाराष्ट्र शासन

## महाराष्ट्र शासन

## सार्वजनिक बांधकाम विभाग मालेगाव जि. नाशिक

ई-निविदा सुचना क्रमांक ११ सन २०१९-२०२० (ऑनलाईन)  
(प्रथम प्रसारण) अल्प कालावधी "ड" निविदा

महाराष्ट्र राज्याच्या राज्यपालांच्या वतीने कार्यकारी अभियंता सा.बां.विभाग मालेगाव रावळगांव रोड, मालेगाव कॅम्प जि.नाशिक (दूरध्वनी क्रमांक ०२५५४-२५१९१२) हे सविस्तर निविदा सुचनेत समाविष्ट कामांच्या "ड" नमुन्यातील ई-निविदा प्रणालीद्वारे (ऑनलाईन) अनुभवी व महाराष्ट्र शासनाकडील योग्य मान्यता प्राप्त संस्थाकडून/पुरवठादाराकडून (नोंदणीकृत) मागवित आहेत. निविदा कागदपत्र शासनाच्या संकेतस्थळ : <https://mahatenders.gov.in> येथुन डाउनलोड करण्यात यावी. तसेच निविदा स्विकारणे अथवा नाकारण्याचा अधिकार कार्यकारी अभियंता सा.बां.विभाग मालेगाव यांनी राखुन ठेवलेला आहे. अट असलेली निविदा स्विकारली जाणार नाही.

निविदा सुचनेत एकुण (१) एक काम रुपये ५०.०० लक्षच्या आतील समाविष्ट असुन या निविदा सुचनेची संपूर्ण माहिती (तपशील) खालील प्रमाणे संकेत स्थळावर उपलब्ध करुन देण्यात आलेला आहे.

1) [www.mahapwd.com](http://www.mahapwd.com) 2) <https://mahatenders.gov.in>

कोन्या निविदा विक्री व बीड सबमिशन	२०/०८/२०१९	ते	२९/०८/२०१९
दिनांक व वेळ	११:०५ पासुन		१७:०० पर्यंत

## टिप

- ई निविदेची किंमत (ना परतावा) व इसारा/बयाणा रक्कम फक्त ऑनलाईन पद्धतीने स्विकारली जाईल.
  - सर्व पात्र/इच्छुक निविदा कारांनी निविदा पत्र डाउनलोड करण्यासाठी व निविदा प्रक्रीयेत भाग घेण्यासाठी ई-निविदा प्रणालीच्या वेबसाईट <https://mahatenders.gov.in> या पोर्टवर एनरोल्ड करणे आवश्यक आहे.
- सर्व अनुभवी व मान्यता प्राप्त संस्था/पुरवठादारांनी नोंद घ्यावी.

जा.क्र.जिमाका-नाशिक १४९/२०१९-२०  
जिल्हा माहिती कार्यालय, वकीलवाडी, नाशिक,  
दिनांक १८/८/१९

कार्यकारी अभियंता  
सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मालेगाव

## (आप्या पान ७ वरून)

गेल्यावर मुलांना आकार देण्याचा प्रयत्न केला तर ती तडकतात...फुटतात...कदाचित अधिक बिघडतात! कोणत्याही प्रकारे परंपरागत शिक्षण न घेतलेल्या आप्पांनी ही बाब पुरेपूर ध्यानी घेतली....आणि सतत आचरणातही आणली....यामुळे सतत काम करणे...व्यस्त राहणे हा त्यांच्या मुलांचाही दैनंदिन जीवनाचा स्थायीभाग झाला...गावातली, शेजारची समवयस्क मुले हिरोगिरी...टगेगिरी...स्टाईलबाज....राजकारण....पुढारपण....वड्या-चावडी-पार झिजवत असली तरी आप्पाची मुले आणि नातवंडेही त्या मार्गाला कधी गेली नाहीत. आप्पाचे संस्कार प्रभावी ठरले. ते पुढे मुलांकरवी नातवातही

पाझरले...काम आणि प्रामाणिकपणाच पुढच्या पिढीनेही जोपासला. यामुळे पिढ्यान्पिढ्या अशिक्षित अडाणी घरातली ही सात्विक-सुसंस्कारी पोरं सरकारी नोकऱ्या करू लागली तेव्हा आमच्यासारख्या थोडेफार शिकून नोकरी करणाऱ्यांची कॉलर अधिक ताट झाली. नैतिक मूल्यांची जोपासना आणि आचरण स्वतःपासून करीत आपल्या मुलांना आणि नातवंडांतही झिरपवणारे आप्पा खऱ्या अर्थाने शिक्षक नव्हे तर समाजशिक्षक ठरतात! वयाच्या सत्तरीतही सायकलीवरून दूध वाहणाऱ्या आप्पाला पाहून खूप खूप काही वाटते. वाटते की, प्रत्येक गावातल्या पंधरा वीस टक्के घरात जरी आप्पासारखी माणसे जन्मली तरी त्या गावातून संस्कार आणि श्रीमंती ओसंडून वाहिल्याशिवाय राहणार नाही!!\*\*\*\*\*